

FIINȚA ROMÂNEASCĂ DINTR-O NOUĂ PERSPECTIVĂ LINGVISTICĂ

Adrian LESENCIUC

Academia Forțelor Aeriene „Henri Coandă” Brașov

Abstract: The cultural Romanian mold cannot be conceived accepting a linear evolution of the language. Not even the history reference points lead us to such a conclusion. The existence of many words from the eastern Ario-Bharatid area, closer to the Romanian language from the phonetic and semantic point of view rather than to Latin, enable the premises of an ample and honest analysis in the autonomous linguistic field.

Cuvinte cheie: limbi indo-europene, etimologie, criteriul kentum-satem, criteriul ap-udaka.

Cunoaștem prea bine ironia lui Cioran la adresa lui Noica, trimiterea la “*sentimentul paraguayean al ființei*”. Să fie oare greșită, atunci, calea spre universal prin național? Să încercăm atunci o cale logică, propusă de filosoful de la Paltiniș, prin “Scrisori despre logica lui Hermes”: “*adjectivele filosofiei sunt mai limpezi decât substantivele ei*”. Să fie mai limpede adjectivul “românesc” decât însuși “sentimentul”, substantivul? Sau ce poate fi acel “*sentiment românesc al ființei*” dacă nu calea însăși (și fac aici trimitere la metafora șenilei din “Scrisori...”, drumul spre casă cu tot cu casa, și cu adverbul-limpede “acasă” inclus)? Latiniștii găsesc calea logică a originii limbii după logica lui Ares. Cine să se mai complice cu logica dinamică a lui Hermes, vorbind despre un spațiu deja încadrat, deja definit? **Originea limbii române este un caz clasat.** Cine l-a pus atunci pe Noica să scormonească dovezi ale spiritului? Sau, mai înainte, cine l-a pus pe Blaga să rupă “matricea românească” de devenirea lineară a istoriei unui popor care se trage din “ginta nobilă latină”? Sau cine l-a împins pe Cantemir să creioneze portretul moral al unui popor, atât de asemănător cu portretul făcut de Herodot geților, în cartea a 4-a din “Istoriei”? Și poate că lucrurile mergeau spre limpezire dacă nu se găsea matematicianul (și logicianul) Anton Dumitriu

să caute justificări despre atributul *Terra mirabilis* dincolo de nobila descendență. Cât de limpede este acum adjectivul “românesc” în condițiile în care latiniștii consideră că alienarea spiritului românesc se trage tocmai din tulburarea apelor limpezi ale originii. “*O tragedie sfârșește un destin sau o istorie(...). Cu poporul roman s-a petrecut un fapt extraordinar: o tragedie a constituit începutul unui nou destin pentru el.*” [1], notează Anton Dumitriu. Un fenomen neobișnuit, într-o altă logică a derulărilor față de clasică istorie, care ne înhamă la cauzalități. Un fenomen care ne duce cu gândul, mai degrabă, la complexe structuri disipative și la teoria catastrofei (R. Thom). Tot Dumitriu deschide perspectiva: “*(...) între cuceritori și cuceriti s-a stabilit o osmoză naturală, poate, după cum ne spun unii filologi, și prin apropierea limbilor*” [2]. Asadar, dacii și romanii să fi vorbit limbi apropiate, limbi surori? Sa cercetăm documente.

Despre unitatea lingvistică a spațiului carpato-danubian ne oferă detalii geograful Strabon: “*dacii au aceeași limbă ca și geții*”. Dar limba latină este identică cu limba dacă, așa cum ne intoxică adversarii extremiști ai latiniștilor? Nu, ne spune Ovidiu. Dar nici foarte diferită. “*A! pudet, et Getico scripsi sermone libellum, / structaque sunt nostris barbara verba modis.*” (am scris o cărțuție în

limba getică / în care cuvintele barbare au fost așezate după ritmul versurilor noastre) (*Scrieri din Pont*). Așadar, între latină și dacă existau diferențe. Diferențe minore, însă, pentru că istoricii antici au rămas uimiți de modul în care populația pelasgă din Pannonia (vorbitori de limba tracă, deci) a deprins în mod familiar folosirea limbii latine, în timpul împăratului Augustus. Ulterior, în 1862, istoricul francez Felix Colson avea să noteze, în lipsa oricărei influențe latiniste așadar, că: "*în Peonia, în Pelasgonia, în Macedonia superioară, pe care Eschil o numește Pelasghia, în cantoanele Epirului și Tessaliei, ocupate de pelasgi, dialectul vlah n-a fost împrumutat de la stăpânii lumii.*" [3]. Încă o dovadă a unității de limbă între tracii din sudul și cei din nordul Dunării, dar și o dovadă a lipsei influenței pregnante a limbii latine asupra *dialectului vlah*. Aceeași unitate de limbă tracă ne este adusă la cunoștință și de Abdolonyme Ubicini (1886), care ia în calcul existența unei limbi comune, denumită "traca veche". "*pe care o vorbeau deopotrivă strămoșii albanezilor moderni și daco-geții, părinții romanilor de astăzi*" [4]. Uimitoare este însă o altă dovadă istorică, venită din aceeași zonă în care s-a născut și teoria "Dacia – terra deserta": Huszti Andras afirma că "*urmașii geților trăiesc și astăzi și locuiesc acolo unde au locuit părinții lor, vorbesc în limba în care glăsuiau mai demult părinții lor*" [5].

Nu mi-am propus să trag concluzii. Dar trebuie subliniată această ipoteză de lucru: limba româna este o limbă tracă, asemănătoare cu limba latină. Să ridicăm alte semne de întrebare: cum este posibil ca limba româna să aibă la baza fondul latin câtă vreme doar 27% din actualul teritoriu al României a fost sub administrație romană, timp de doar 165 de ani, iar legiunile care au fost dispuse la nord de Dunăre, Macedonica și Gemina, erau alcătuite din macedoneni, semiți și britanici? Cum este posibil ca în alte teritorii, aflate sub stăpânire romană perioade mai îndelungate, să nu fi încolțit limbi de filiație latină (și așa aminti aici Britania: 400 de ani, Grecia 641 de ani, Egiptul 425 de ani sau Palestina 325 de ani)? Sau cum este posibil ca limba administrației romane, limba latină, să nu fi realizat un fond omogen pe teritoriul actualei Italii,

unde există și în prezent zeci de dialecte, față de spațiul nord-dunărean în care avem un singur dialect, daco-român? Cum este posibil ca, sub raport mystagogic, pe teritoriul Daciei romane să se fi practicat în continuare ocultăția lui Zalmoxis, în paralel cu riturile mithraiste (prin filiera scită) și cu cultele unor zeități orientale, cum ar fi Turmasgades, Dea Syria, Azizos, Baltis, Fenebal, Iarhibolus, Malachbelus, Manavat, Bel Hammon, Belus sau Sol Invictus și Iuppiter Dolichenus, despre care avem avem mărturii scrise, inscripții funerare, plăci votive sau reliefuri sculpturale descoperite în fostele cetăți dace?

Asemănările dintre dacă și latină pot fi justificate printr-o origine comună (de altfel, originea pelasgă a latinei a fost invocată deja). Cu atât mai mult cu cât romanii cuceritori au găsit limbi asemănătoare și în Galia, și în Britania, și în peninsula Iberică, și în Anatolia. O alta dovadă a filonului comun al limbilor indo-europene o avem de la filosoful Anaharsis (contemporan cu Zalmoxis): "*După părerea mea toți elenii vorbesc limba scită*". În negura istoriei se pierd referințele la agatârși, populație scită, ulterior considerată tracă, care a constituit elementul de legătură între sciții indo-iranieni, descendenți direcți din arieni, și daci. Așadar, putem vorbi de asemănări lingvistice între scită și dacă, pe de o parte, între scită și greacă, pe de alta. Să înțelegem atunci că a existat un trunchi comun al familiei lingvistice indo-europene? Să înțelegem că putem găsi elemente comune între limbile indo-europene?

Filonul comun indo-european a fost presupus încă din secolul al XVII-lea, dar abia o sută de ani mai târziu, odată cu descoperirea sanscritei, a început să se pună la modul serios problema originii comune. Prin metoda comparativ-istorică, chiar s-a încercat reconstituirea unei limbi comune (proto-indo-europeana), caracterizată printr-o largă varietate de elemente vocalice, prin numărul mare de oclusive și printr-o singură fricativă, „s”, printr-o mare libertate sintactică (topică liberă) și printr-o diferențiere dialectală și scindări repetate, care au condus la nașterea diferitelor ramuri ale familiei indo-europene.

Din păcate, nu avem prea multe fapte de limbă la hitiți (cea mai veche atestare, cca

1700 î.e.n.) sau sciți. Dar le putem găsi prin intermediul sanscritei și persanei. Ipoteza trunchiului comun indo-european este veridică doar în cazul în care, cuvinte din arealul estic al popoarelor ario-bharatide, se regăsesc în limba româna, fără intermedierea limbilor populațiilor migratoare. De asemenea, existența unor cuvinte din sus-amintitul areal, mai apropiate din punct de vedere fonetic și semantic cu limba româna decât cu latina, ar deschide zorii unei noi perspective asupra limpezirii adjectivului “românesc”.

Din aceasta perspectivă, problema originii limbii române forțează un cap de pod pe teritoriul etimologiei. Accepția studiului originii cuvintelor, în sens lărgit, a fost abandonată, operându-se în momentul de față cu două înțeleșuri: studierea originii cuvintelor într-o limbă (cu raportare strictă la “poarta” prin care au intrat, fără a se căuta originea în trunchiul comun de limbi, în secțiune, subgrup, grup, subramură, ramură, familie sau phylum), respectiv fixarea etimonului (adică “fixarea” dinamicii limbii într-o evoluție istorică lineară). Aici trebuie făcută o paranteză: etimonul în sine este o iluzie, o himeră, asemeni propoziției atomare care stă la baza “Tractatus-ului logico-philososophicus” la Wittgenstein. Etimonul este, de regula, un cuvânt inventat, pe baza evoluțiilor semantice regulate. O regresie, în timp, pe calea condiționărilor cauza-efect. Din păcate, lucrările dinamice de etimologie sunt rare, și nu pot trece mai departe fără să mă opresc asupra unei lucrări reprezentative în spațiul românesc, “Etymologicum Magnum Romaniae”, a lui Hașdeu [6].

În studiul etimologiei trebuie ținut cont de trei axe de definire: diacronică, diatopică și diastratică. Din perspectiva diacronică, adică referitor la atestarea cuvântului în limbă, întâmpinăm cele mai mari probleme. Lipsa documentelor scrise în limba dacă determină lingviștii să tragă concluzia pripită a absenței cuvintelor. Teoria istorică “terra deserta” își găsește acoperirea în teoria lingvistică “lipsa indiciului, neatestarea”. De altfel, latiniștii au speculat aceasta portiță și au promovat propriile teorii bazate pe atestarea cuvintelor latine. Perspectiva diatopică este amintită doar ca suport teoretic. Din punct de vedere al

cunoașterii răspândirii geografice a cuvintelor, etimologia limbii române (etimologia oficială!) prezintă mari lacune. Este imposibilă răspândirea la scară largă a unor cuvinte de origine bulgară cu predilecție în Bucovina și Maramureș. Este puțin probabil, de asemenea, ca un procent foarte ridicat de cuvinte să aibă origine bulgară, atâta timp cât ele sunt cuvinte din fondul lexical de baza și atâta timp cât populația migratoare bulgară, de origine slavă, dar care a ocupat temporar un teritoriu scit, în nordul Marii Negre și care a traversat actualul teritoriu al României prin Dobrogea pentru a se stabili la sud de Dunăre, să influențeze într-o asemenea măsură limba româna. Explicația este simplă: cuvintele amintite aparțin fondului trac, cu atât mai mult cu cât ele se regăsesc în limbile româna și albaneză, parțial în sârbo-croată, fără însă să existe cuvinte asemănătoare în celelalte limbi slave. Din punct de vedere al axei diastratice, este important să vedem dacă luăm în calcul cuvinte aparținând limbii comune. Aceasta ultimă perspectivă este fundamentală în studiul limbii române vechi. Luând în calcul, așadar, o etimologie bazată preponderent pe axa diatopică și pe cea diastratică, în condițiile în care reducerea la axa diacronică presupune alegerea unei căi greșite, inducerea în eroare, precum și criteriile fonetic și semantic drept criterii de bază, dar fără a omite criteriile istorico-social, funcțional, semantico-onomastologic sau geografic, putem purcede la studiul câtorva cuvinte sanscrite care rezonează în spațiul spiritual românesc.

Să luăm, de pildă, cuvântul românesc **doină**, definitoriu pentru spiritualitatea dacă, prin care se înțelege cântecul specific liricii populare și folclorului muzical românesc, care exprimă dor, jale, melancolie. Pertinența semantică a termenului sanscrit *daynia*, desemnând tristețe, melancolie, ne trimite la forma populară *daină* din care a evoluat ulterior, în doină – cântec de jale și a doini, a exprima (prin cântec) starea de melancolie. Nici pertinența fonetică nu este încălcată. Interjecția **aho** din plugușor, de etimologie necunoscută, trecea drept un cuvânt lipsit de importanță. În fond, în spatele acestui termen, care deschide datina uratului de Anul Nou, ca mixtură indo-europeană (în care, din recuzită,

buhaiul, de pildă, este de origine persană), se găsește o expresie uzuală în sanscrită, traductibilă prin *hei!* Cuvântul **tatā**, de proveniență latină, chipurile, derivat din *pater* (o gravă încălcare a criteriului fonetic, în acest caz, explicată de latiniști printr-o evoluție semantică neregulată), se regăsește în forma sanscrită fidelă **tāta**. Este un apelativ uzual, echivalentul francezului *papa*, chiar dacă termenul latin *pater* provine dintr-o rădăcina comună indo-europeană din care au evoluat și termenii sanscriți **pitarati** și **pitrya**, desemnând relația de paternitate, precum și radicalul **pitṛ**, tată. Este posibil ca termenul *părinte* să fi avut o evoluție paralelă celui latin sau să fi fost influențat de acesta, dar nici în acest caz nu este pertinentă apariția lui „r” înaintea unei consoane dentale, cum nu este pertinentă nici metateza. Pertinența fonetică ne indică o posibilă schimbare datorată contaminării cu cuvântul latin din același câmp semantic, *pater*. Mai evidentă devine nerespectarea criteriului pertinentei fonetice în evoluția **apa** < *acqua*, în condițiile în care termenul sanscrit este **ap-**, cu declinările **āpas**, **apas**, **abhis**, termenul avestic este **ap**, cel persan **āp**, **āb**, în timp ce la hitiți se regăsește (atestat), **uappa**. De la amintitul termen hitit ia naștere un posibil criteriu (mai realist) de împărțire a limbilor indo-europene, față de tipologia clasică kentum-satem. La hitiți, ținând cont de amintita pertinentă geografică, există de fapt doi termeni care definesc același lucru: *uappa* și *vādar*. Acest din urma termen se regăsește și în sanscrită, sub forma **udaka**, din care au derivat, prin intermediul hititei, engl. *water*, germ. *Wasser*, rus. *voda*. Apropiat fonetic și semantic de sanscritul **udaka**, noi îl avem pe *ud*. Pertinența fonetică ne indică luarea în considerație a acestei căi, a tipologiei *ap-udaka*, prin intermediul căreia se face distincție între limbile (familiile de limbi) cu armonie vocalică și consonantism sărac în comparație cu cele cu consonantism pronunțat, în special în poziție inițială și fără armonie vocalică, față de tipologia kentum-satem, prin care se diferențiază limbile cu reflexe diferite ale guturalelor urmate fie tot de guturale, fie de fricative siflante sau șuierătoare. O altă tipologie posibilă a limbilor indo-europene s-ar putea realiza în baza raportării la verbul a

fi: **bhū-** din care au derivat engl. *to be*, rus. *byti*, bret. *bevan*, germ. *ich bin*, bret. *boud*, lat *fui*, rom. *a hi*, *a fi* (doar la infinitiv), printr-o evoluție a labialei neaspirate în labială aspirată (bh > b > f), respectiv **as** – a fi, conjugat la indicativ prezent **asmi**, **asi**, **asti**, **sma**, **stha**, **santi**; **āsti** – este; **āst** (pers.) – este; v. *a sî*, *a si* (Maramureș), departe de lat. *feri*, menționat drept origine. Prezența ambelor forme în limba română (atât în cazul termenului apă, cât și în cazul verbului a fi), ne indică o apropiere mai mare de indo-iraniană, din care au derivat și limba sanscrită, și limbile iraniene. Evoluția din labială în siflantă, din radicalul sanscrit **bhū** – se poate regăsi și în **brāṭṛ** – frate, v. lat. *frater*, germ. *Bruder*, rus. *bratī*, bret. *breur*, engl. *brother*, **brāṭṛtva** – fraternitate, frăție, v. rus. *brat'stvo*, doar că de această dată termenul românesc a evoluat influențat de cel latin sau a fost preluat din latină.

Vorbind de Noica, nici faimoasa prepoziție **întru**, precum și forma sa comună **între** nu sunt departe, din punct de vedere fonetic de termenii sanscriți **antarā**, **antare**, **antar**, (sincopa vocalei „a” și o asimilare-disimilare a-î, față de una mai puțin probabilă i-î), pentru că între aceștia și cuvintele românești există de fapt identitate semantică (ceea ce nu se realizează și cu latinescul *inter*).

Dimitrie Cantemir constată, în *Descriptio Moldaviae*, originea dacă a cuvântului **cărare**. Termenul trebuie studiat împreună cu verbul **a (se) căra**, care își găsește un echivalent semantic în verbul sanscrit **car** –, **carati** – a merge, a circula. Cuvântul **potecă** are și el o evoluție formală și semantică paralelă cu limbile ariene: termenul **path** –, **pathaka** desemnează cale, drum, v. engl. *path*, germ. *Pfad*, rus. *put*, lat *pons* –, *pontis* cu sensul primitiv de drum. Lista termenilor desemnând deplasarea sau drumul, având evoluție comună în sanscrită și în română, dar diferind de cei latini la care ne raportăm cel mai adesea, continuă cu verbul **a merge**, derivat probabil din același cuvânt indo-european ca și **mārṅa** – cărare, potecă pentru animale, șosea, stradă.

De data aceasta legat de stabiliment, de staționare și nu de mișcare, termenul românesc **stână**, asupra căruia s-au purtat

insistente discuții în ceea ce privește originea, are la bază un radical indo-european, *stana*, lat. *stare*, sl. *staja*, *statī*, v. ind. *sthāna* – stare. loc de stat, av. *stāna*, sl. *stanū* – tabără, lagăr: (**a sta** provine, atunci, din lat. *stare*, iar **stană** din sl. *stanū*?). În fond, radicalul sanscrit **sthā-** se regăsește în românescul a sta, care-l dă și pe statornic, v. și germ. *stehen*, engl. *stand*, lat. *sto*, *stare*, gr. *στην*, rus. *statī*, pers. *stān-* loc. Alte cuvinte sanscrite vin să întregescă tabloul originii și evoluției familiei de cuvinte: **sthāpayati** – a stabili, **sthāpita** – stabilit, **sthāyin-** care durează, permanent, v. engl. *staying*, **sthiti** – stare, **sthūpā-**, **sthamba-** stâlp, v. germ *Stamm*. Aceași origine o are și cuvântul **stăpân**, derivat din expresia **stha+pati**, însemnând „stăpânul locului”. Evoluție fonetică identică se întâlnește și în expresia **dyu-pati** – stăpânul cerului, v. lat. *Jupiter*, v. dac. *Diurpaneus* (*pati* > *pan*, ca în stăpân), atribuit și ultimilor doi regi, Duras și Decebal (ulterior zeificați). Este explicabilă transformarea consonantei dentale neaspirate într-o consonantă dentală nazală. În ceea ce privește evoluția ulterioară a atributului Diurpaneus, Diuppaneus, găsim lămuriri suplimentare la Nicolae Iorga: „*Apoi. cum Decebal, rege dac – rege de imitație – se cheamă și Diurpaneu sau Diuppaneu – ceea ce s-ar interpreta jupan, în țara sa jupa – se poate pune întrebarea dacă nu e aceasta străvechea formă autohtonă a puterii peste oameni. Slaviștii n-au putut fixa originea jupei și jupanatului, de unde panul slavilor și banul avarilor, dar ei recunosc că forma primitivă, după așezarea în Balcani, a fost aceasta*” [7].

Numele dacului Zalmoxis, și el ulterior zeificat, continuă să stârnească controverse. Varianta zalmo – piele și oxis – urs nu este acceptată de Anton Dumitriu. Filosoful român construiește, în baza scrierilor antice, în special ale lui Lukian din Samosata, care îl numește pe zeul dac *πατρώς θεός*, zeul strămoșesc, încercând o identificare cu Saturnus senex. „*Toate aceste informații. precizează Dumitriu, precum și alte documente îl conduc să afirme că Zalmoxis este un cuvânt compus, Zal-mos-is, Zal fiind ușor de identificat cu grecescul Zeus, iar mos ar fi moș – bătrânul, is nefiind decât un sufix*

grecesc.” Așadar, Zeul – Moș, care duce o viață ascetică, cel devenit zeu din om prin depășirea destinului, să definească o familie de cuvinte foarte bogată din punct de vedere semantic, **moș**, **moașă**, **a moși**, **moșneag**, **moșie**, **moștenire**? Surpriza vine din sanscrită, unde termenul **mukti**, **mokṣa** – starea supremă de eliberare a individului, ieșirea din ciclul „nașterilor” și „renașterilor” succesive, eliberarea de karma, după M. Eliade eliberare, „deconșionare”. Așadar, este posibil ca temenul **mokṣa**, transformat în greacă și latină în **moxa**, **moxis**, după o evoluție fonetică similară cu cea din **akṣa** – axă, desemnând zeificarea, să fi rămas în memoria colectivă printr-un atribut fizic. Acest aspect pare să fie confirmat și de pre-existența unui termen trac care să desemneze senectutea, **ghiuj** – bătrân, prezent în alb. în forma *gjuš*, *gjysh* – bunic.

Dicționarele limbii române consideră că termenul **cal** a evoluat fie din latinescul *equus*, fie din latinescul *caballus*. Pertinența fonetică este atinsă doar de al doilea termen, dar care este un împrumut din celtă și care se regăsește în franceză, spaniolă, portugheză etc. Interesant este faptul că și o parte a limbilor slave preiau termenul, și dau exemplul limbii poloneze în care se regăsește sub forma *kobela*, *kabela*. În ceea ce privește termenul *equus*, acesta derivă din numele anticului zeu sabino-lazial Quirinus, asimilat apoi cu Marte, care era și patronul cailor, sau din numele tribului italic Equi, cu centrul la Alba Fucense. Nu este excul ca acest termen să derive din creto-minoicul *igo*, provenit la rândul său dintr-o onomatopee. Cuvântul românesc cal poate avea originea în numele sanscrit **Kalki**, **Kalkin** – Calul Alb (Uccaihsravas), calul ideal al lui Raja, cal divin cu nechezat puternic, ultima întrupare a lui Vișnu, care, după cum afirmă Kalika-Purana minoră, va aduce sfârșitul lumii prin fier și foc; aceeași origine o poate avea și termenul celt, dată fiind larga sa răspândire.

Tot o metaforă lingvistică ar putea sta și la baza altui temen din limbajul comun. La daci, viața reprezenta suferință. Ei își boceau copiii la naștere și se bucurau la moarte. „*Să ne amintim că nici pe daci, nici pe romani nu-i înfricoșă moartea*” [8], notează Dumitriu. În

sanscrită, **vyath-**, **vyathati** / **-te**, **vivyathe** înseamnă a suferi, a afecta, v. viță, viață, viețuitoare, lat. *vivere*, *vita*. Este mai puțin probabilă afereza lui „a” decât transformarea dentalei „t” ne-aspirate în dentală aspirată.

Mai apropiat de persană, termenul românesc **viran**, un posibil cuvânt migrator, prin intermediul limbii arabe și a celei turce, are următoarele cuvinte paralele (evit intenționat să folosesc cuvântul etimon): **vi-jana** (sanscr.) – deșert, **wīrān** (pers.) – viran. Dacă ar fi să acceptăm etimologia ca o simplă căutare a raporturilor de formă și sens între două cuvinte, atunci problema cauzalității nu ar fi atât de acută. Apropierea formală și semantică a cuvântului românesc de cel persan (se realizează și un raport diacronic între ele) nu reprezintă un argument în favoarea preluării de la sciți sau dezvoltării paralele, la fel cum nici ipoteza lui Al. Graur, a migrației prin intermediul unei limbi semitice și al uneia altaice, din ramura turcică, ținând în primul rând cont de criteriul geografic, nu reprezintă garanția stabilirii unui etimon.

Lista cuvintelor sanscrite apropiate fonetic și semantic de cele românești, dar și de cele latine continuă cu numeralele: **dva**, **dvi** – doi, v. lat. gr. *duo*, engl. *two*, germ. *zwei*, rus. *dva*, *dvi*, **tara**, **tri** – trei, i.e. **treyes* / *tri-*, **catur** – patru, i.e. **kwetwores*, **pañca** – cinci, hin. *pañç*, v. *punch*, țig. *panc*, bret. *pemp*, gr. *πεντα*, i.e. **penkwe*, **śaś** – șase, lat. *sex*, gr. *ἕξ*, engl. *six*, germ. *sechs*; **šāš** (pers.) – șase, **sapta**- șapte, **saptati** - șaptezeci, **aṣṭa** – opt, v. lat. *octo*, gr. *οκτω*, germ. *acht*, engl. *eight*, **nava**- nouă, v. lat. *novum*, **daśa(n)-**, **daśa*** – zece, lat. *decem*, gr. *δεκα*, germ. *zehn*, engl. *ten*, **sāta** - o sută, centenar.

O serie de alte cuvinte sanscrite, mai apropiate fonetic și semantic de română decât de latină pot constitui obiectul unui studiu mult mai amplu. Am inventariat circa trei sute de cuvinte românești din fondul principal de cuvinte, care au corespondent în sanscrită. Nu este necesară o concluzie. Este, în schimb,

important să notăm o constatare a istoricului francez Colson: „*Traian a cucerit pe deplin națiunea dacă? Vom încerca să dovedim că o foarte mare parte a pelasgilor s-au sustras dominației romane. Ei trăiră departe de taberele și coloniile întărite ale romanilor [...] Este incontestabil că dialectul național era vorbit de aceste grupări rămase independente. N-am citit în nici o istorie că dacii ar fi fost constrânși de învingători să adopte limba latină. Ei au fost învinși și au trăit ca toți învinșii din Imperiu. Presupunând, ceea ce nu este cazul, că Roma ar fi avut ideea de a extirpa limba lor, ar fi lipsit timpul pentru a realiza această operă nedemnă [...] Persecutați de 17 secole (textul este publicat în 1862), ei sunt încă exact așa cum au fost eternizați pe Columna lui Traian.*” [9].

BIBLIOGRAFIE

1. Dumitriu, A., *Retrospective*, București, Editura Tehnică, 1991, p.18;
2. idem, p.19;
3. apud Mușat, M., *Izvoare și mărturii străine despre strămoșii poporului român. Culegere de texte*, București, Editura Academiei R.S.R., 1980 p. 84;
4. idem, p. 85;
5. idem, p. 130;
6. Petriceicu Hașdeu, Bogdan. *Etymologicum magnum Romaniae*, București, Editura Minerva, Colecția Biblioteca pentru toți, partea I, 1970;
7. Iorga, N., *Istoria românilor. Strămoșii înainte de romani*, volumul I, partea I, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1988, p. 112;
8. Dumitriu, A., *Retrospective*, București, Editura Tehnică, 1991, p.19;
9. apud Mușat, M., *Izvoare și mărturii străine despre strămoșii poporului român. Culegere de texte*, București, Editura Academiei R.S.R., 1980 p. 124.